

**Wspomaganie
instytucjonalnego zarządzania informacją
o osiągnięciach naukowych.
Doświadczenia zagranicznych bibliotek akademickich**

dr hab. Katarzyna Materska, prof. UKSW

orcid.org/0000-0002-9194-380X

Institut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

BIBLIOTEKI UCZELNIANE
WOBEC ŚRODOWISKA AKADEMICKIEGO
NOWE OBSZARY DZIAŁANIA
KRAKÓW 12-13 WRZEŚNIA 2019

W kierunku doskonałości naukowej

- Wzrasta znaczenie raportowania przebiegu procesów naukowych i ich rezultatów – dla systemów ewaluacji nauki, dla grantodawców, dla władz uczelni, samych naukowców.
- Popularność rankingów, benchmarkingów.
- **W centrum uwagi „research information”**

Informacja o aktywności badawczej (o osiągnięciach naukowych, o wynikach badań) (ang. *research information*)

Research information ≠ research data, primary research data

Informacja podejmowanych działaniach badawczych i ich rezultatach w powiązaniu z informacjami o instytucjach badawczych (procesach, infrastrukturze naukowej) i o kadrze naukowej.

- o badaczach, ich afiliacjach, zespołach badawczych (sieciach współpracy), obszarach specjalizacji, zajmowanych stanowiskach,
- o grantach, projektach,
- o rezultatach prac badawczych (publikacjach, zbiorach danych badawczych, patentach),
- o nagrodach,
- o infrastrukturze badawczej,
- o wskaźnikach wpływu dorobku uczelni wyższych na społeczeństwo,
- ...

Może przybierać formę danych statystycznych, bibliometrycznych, rankingów, raportów dla mediów ...

Cel zbierania RI – wspieranie podejmowania decyzji, promocyjne i marketingowe działania instytucji badawczych, ewaluacja nauki

Dla kadry zarządzającej, organizatorów badań, instytucji finansujących i innych grantodawców, dla badaczy

Jest gromadzona przez różne działy na uniwersytecie (w placówce badawczej)

RIM metadata

Source: Bryant R. : Making Sense of the Confusing World of Research Information Management. NISO Virtual Conference Research Information Systems: The Connections Enabling Collaboration 16 April 2017

Zarządzanie informacją o aktywności badawczej

(ang. *research information management - RIM*)

- *zarządzanie informacją o osiągnięciach naukowych, o dorobku naukowym, o badaniach*
- gromadzenie (agregowanie), przechowywanie oraz wykorzystywanie metadanych o działaniach naukowych

RIM ≠ Research Data Management (RDM)

Cele RIM:

- coroczne instytucjonalne przeglądy postępów w nauce (raportowanie wewnętrzne),
- pomoc w wypełnianiu krajowych zobowiązań (mandatów) w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego (raportowanie zewnętrzne),
- zarządzanie dotacjami i nagrodami,
- popularyzacja profili badaczy,
- integracja z otwartym dostępem i repozytorium,
- zewnętrzna ocena wpływu na badania i ponowne wykorzystanie w innych systemach i mediach,
- dostarczanie podmiotom finansującym i decydującym miar ilościowych, aby zapewnić, że przekazane na badania pieniądze uzyskają największy możliwy wpływ w nauce i życiu społeczno-gospodarczym.,
-

Systemy zarządzania informacją o aktywności badawczej

(ang. research information systems)

- Rejestrują (zbierają) research information oraz umożliwiają prezentację w różnych formach, także wizualizacje
- Na różnych poziomach:
 - instytucjonalnym
 - konsorcjum
 - krajowym
 - międzynarodowym
- Zapewniają swobodny przepływ danych pomiędzy instytucjami badawczymi, agencjami finansującymi oraz zapewniają różne usługi dla badaczy

Systemy zarządzania informacją o aktywności badawczej

(ang. research information systems)

Na poziomie instytucjonalnym - najczęściej **systemy typu CRIS** (*current research information systems*). W Polsce np.:

- System Omega PSIR – Politechnika Warszawska (+11)
- System Informacji Naukowej Politechniki Poznańskiej (SIN PP)
- MOST Wiedzy (**M**ultidyscyplinary **O**twarty **S**ystem **T**ransferu Wiedzy) – Politechnika Gdańska
- Inne w Europie: Pure (Elsevier), Converis (Clarivate Analytics), Elements (Symplectic), DSpace-CRIS (open source), VIVO (open source).

Na poziomie krajowym, np.:

- **POLON**- zintegrowany system informacji o nauce i szkolnictwie wyższym,
- Norway: [CRISTIN](#); Sweden: [SWECRIS](#); Portugal: [PT-CRIS](#); The Netherlands: [NARCIS](#)

Informacja instytucjonalna

(ang. *institutional research*)

- informacja generowana wewnątrz organizacji na jej temat i na jej użytek, a także na użytek interesariuszy zewnętrznych (R. Sapa) – **ujęcie węższe**
- informacja **tworzona wewnątrz instytucji szkolnictwa wyższego lub poza nią** na podstawie danych dostarczanych przez instytucję na jej temat i na jej użytek, a także na użytek interesariuszy zewnętrznych (M. Janiak, M. Próchnicka, 2017) – **ujęcie szersze**

Międzynarodowe raporty

- Bryant, R., Clements, A., Feltes, C., Groenewegen, D., Huggard, S., Mercer, H., Missingham, R., Oxnam, M., Rauh, A., Wright, J. (2017). ***Research Information Management: Defining RIM and the Library's Role***, Dublin, OH: OCLC Research
- Bryant, R., Clements, A., de Castro P., Cantrell, J., Dortmund, A., Fransen J., Gallagher P., Mennielli M. (2018). ***Practices and Patterns in Research Information Management: Findings from a Global Survey***, Dublin, OH: OCLC Research

Zasadnicze drogi wsparcia instytucjonalnego zarządzania informacją o badaniach poprzez biblioteki

Zaprezentowane w raporcie możliwości potwierdzają, że biblioteka jest cennym partnerem w ekosystemie RIM, niestety, jak dotąd, często jeszcze nierozpoznanym.

Atuty bibliotek (bibliotekarzy):

- kompetencje w zakresie publikacji i osiągnięć naukowych,
- wsparcie wyszukiwalności (*discoverability*) dorobku, dostępu i reputacji,
- szkolenie i wsparcie dla użytkowników końcowych,
- zarządzanie instytucjonalnymi rekordami.

(Research Information Management: defining RIM and the Library's Role, Bryant et al., 2017)

1. KOMPETENCJE W ZAKRESIE PUBLIKACJI I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

- Rozległa wiedza na temat komunikacji naukowej,
- Ekspercka wiedza w obszernej i złożonej gamie baz i repozytoriów rejestrujących publikacje (źródła do zbierania metadanych na dużą skalę). dot. zakresu i dostępności baz, możliwości licencjonowania treści z różnych źródeł.
- Doradztwo w kwestii skomplikowanego systemu licencji i własności intelektualnej (sprawdzanie lub ustalanie licencji, ustawianie w systemie embargo), co ma wpływ na dostępność pełnych tekstów.
- Wiedza na temat nowych sposobów publikowania i wyszukiwania wiedzy w różnych zasobach, co jest bardzo istotne dla lokalnego zarządzania informacjami o badaniach.
- Znajomość standardów oraz trwałych czy jednoznacznych identyfikatorów (takich, jak np. doi czy ORCID).

2. WSPARCIE WYSZUKIWALNOŚCI (*DISCOVERABILITY*) DOROBKU, DOSTĘPU I REPUTACJI

- Biblioteki - jedyny interesariusz, który pyta o możliwość zapewnienia wyszukiwalności oraz zachowanie dorobku instytucji dla przyszłych pokoleń.
- Są niezbędnymi partnerami wspierającymi gromadzenie, rozpowszechnianie i ochronę lokalnie produkowanych treści otwartego dostępu (w oddzielnym repozytorium instytucjonalnym, czy też w lokalnym systemie RIM).
- Pomoc dla instytucji i poszczególnych naukowców w kwestii realizowania mandatów otwartego dostępu na poziomie lokalnym (instytucjonalnym), grantodawców lub krajowym.
- Wiedza w zakresie tradycyjnej bibliometrii, a także nowego typu metryk i wskaźników (*altmetrics*), dotyczących liczby oglądalności artykułu, pobierania plików, obecności w mediach społecznościowych i informacyjnych...

3. SZKOLENIE I WSPARCIE DLA UŻYTKOWNIKÓW KOŃCOWYCH

Zarządzanie informacją instytucjonalną stanowi rozszerzenie dotychczasowych usług i jest zgodne z misją oferowania usług dla studentów, naukowców oraz instytucji, których potrzeby dla biblioteki są priorytetowe.

- Wiele bibliotek na świecie przejmuje przywództwo w zakresie szkoleń i wsparcia RIM, oferując warsztaty, prezentacje oraz indywidualne wskazówki i wsparcie dla naukowców i innych osób korzystających z infrastruktury RIM – np. jak importować metadane publikacji z baz bibliometrycznych, jak korzystać z narzędzi zarządzania cytowaniami, jak łączyć swoje profile z unikalnymi identyfikatorami, takimi jak ORCID, oraz wykorzystywać i rozumieć wskaźniki wpływu, jak zarządzać danymi badawczymi, szkolenia na temat licencji i praw autorskich, krajowych polityk otwartego dostępu...
- Często przyjmowaną formą są przewodniki po narzędziach i zasobach.

4. ZARZĄDZANIE INSTYTUCJONALNYMI REKORDAMI

- Za cenne respondenci uznali bibliotekarskie doświadczenie w zarządzaniu rekordami bibliograficznymi, które pomaga optymalizować jakość i kompletność danych dostępnych do raportowania instytucjonalnego, ich wyszukiwania i ponownego wykorzystania.
- Biblioteki są najlepiej przygotowane wśród partnerów uczelni, aby promować odpowiednią integrację danych RIM w innych systemach, aby zachęcić do szerszego udostępniania i (ponownego) wykorzystania.
- RIM zestawia metadane z wielu źródeł wewnętrznych i zewnętrznych, optymalny model wymaga współpracy między wieloma zainteresowanymi stronami.

Od systemu do ekosystemu

Zmiana systemu RIM z narzędzia typowo administracyjnego w przedsięwzięcie z wieloma interesariuszami, w tym z uczelnianą biblioteką.

Często wiodąca rola biblioteki wśród interesariuszy RIM, szczególnie w najczęściej przypisywanych bibliotece aktywnościach związanych z:

- otwartym dostępem,
- sprawami praw autorskich i deponowaniem dokumentów,
- walidacją metadanych,
- wprowadzaniem danych,
- szkoleniem i wspieraniem społeczności akademickiej,
- zarządzaniem danymi badawczymi.

(Practices and Patterns in Research Information Management. Findings from a Global Survey, Bryant et.al., 2018)

Różnice regionalne w zakresie RIM

wynikają np. z funkcjonujących krajowych systemów oceny nauki.

- Tam, gdzie te systemy funkcjonują sprawnie (np. w Wielkiej Brytanii, Australii, we Włoszech) rola biblioteki jest bardziej zredukowana, co tłumaczyć można zwiększonym znaczeniem systemu RIM jako instytucjonalnego systemu, który zasilany jest przez wewnętrznych interesariuszy. W takim przypadku biblioteki przypadają zadania administrowania uczelnianym otwartym repozytorium, wprowadzania i walidacji metadanych oraz wsparcia i szkoleń dla użytkowników.
- W krajach, w których przywiązuje się dużą wagę do narodowych i pochodzących od fundatorów **polityk otwartej nauki** (np. Australia, Holandia, Wielka Brytania), zwiększa się również postrzeganie roli bibliotek.
- **Tam, gdzie krajowe mandaty otwartej nauki są słabsze, spada rola biblioteki.**

Inicjowanie, rzecznictwo

- Nieoceniona rola biblioteki przede wszystkim w inicjowaniu i proponowaniu założeń do wprowadzenia RIM do instytucji, w budowaniu strategii rzecznictwa na rzecz rozwijania RIM.
- Pozytywny wymiar współpracy pomiędzy różnymi jednostkami instytucji

Działy bibliotek zaangażowane w RIM

- dział usług badawczych (***research services***) (59%)
- dział komunikacji naukowej (***scholarly communication***) (41%)
- dział wsparcia i szkoleń (tylko 17% wskazań respondentów)

Zaangażowanie zasobów ludzkich (bibliotekarzy) w RIM

- Biblioteki angażują trzech i więcej pełnoetatowych pracowników biblioteki w działania związane z RIM (21%)
- Zatrudnienie jednego pełnoetatowego bibliotekarza (27%)
- Jednocześnie u 30% respondentów nie jest zatrudniony w obszarze RIM żaden pracownik biblioteki w pełnym wymiarze,
- W 30% żaden pełnoetatowy pracownik w ogóle.
- **Średnio jednak dwie trzecie instytucji zatrudnia przynajmniej dwóch pełnoetatowych pracowników zajmujących się RIM.**

Najistotniejsze cele biblioteki w RIM

- wspieranie instytucjonalnych celów strategicznych,
- nadzór (*stewardship*) nad rejestracją dorobku naukowego instytucji,
- pomoc badaczom w wypełnianiu wymagań związanych z otwartymi danymi,
- wspieranie otwartego dostępu do literatury naukowej.

(Practices and Patterns in Research Information Management. Findings from a Global Survey, Bryant et.al., 2018)

W nurcie strategicznych działań uczelni

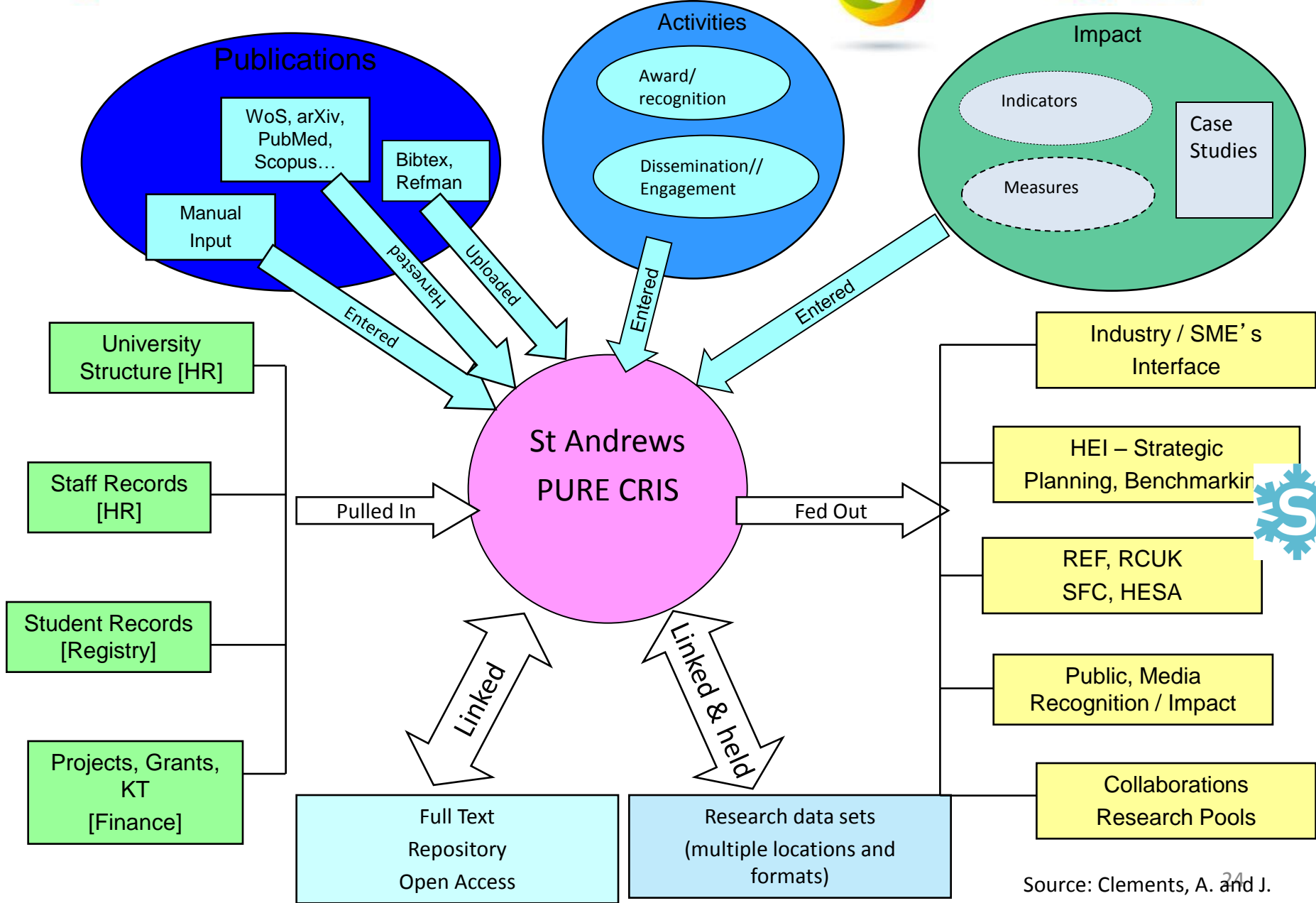
- **Repozytorium jako komponent CRIS,**
- Aktywna, przemyślana, systematyczna promocja dorobku własnej uczelni w sieci - np. w OpenAIRE, EOSC (metadane i pełne teksty) – potrzeba standaryzacji metadanych
- Służenie społeczności akademickiej **ekspercką** wiedzą (budowaną we współpracy z innymi interesariuszami).

Biblioteki akademickie w systemie informacji naukowej

Informacja naukowa

- o osiągnięciach nauki,
- przeznaczona dla pracowników nauki [nie tylko],
- opracowana metodą naukową [nie tylko],
- dziedzina wiedzy obejmująca całość zagadnień teoretycznych i praktycznych związanych z działalnością informacyjną

(Słownik terminologiczny informacji naukowej, Wrocław 1979, s. 54)

Literatura:

- Bryant, Rebecca, Anna Clements, Pablo de Castro, Joanne Cantrell, Annette Dortmund, Jan Fransen, Peggy Gallagher, and Michele Mennielli. 2018. *Practices and Patterns in Research Information Management: Findings from a Global Survey*. Dublin, OH: OCLC Research. <https://doi.org/10.25333/BGFG-D241>.
- Bryant, Rebecca, Anna Clements, Carol Feltes, David Groenewegen, Simon Huggard, Holly Mercer, Roxanne Missingham, Maliaca Oxnam, Anne Rauh and John Wright. 2017. *Research Information Management: Defining RIM and the Library's Role*. Dublin, OH: OCLC Research. <https://doi:10.25333/C3NK88>
- Bryant R. : Making Sense of the Confusing World of Research Information Management . NISO Virtual Conference Research Information Systems: The Connections Enabling Collaboration 16 April 2017 [online] <https://www.oclc.org/content/dam/research/presentations/bryant/bryant-niso-virtual-aug-2017.pdf>
- Clements A., Proven J. (2015):The emerging role of institutional CRIS in facilitating Open Scholarship <https://research-repository.st-andrews.ac.uk/handle/10023/6867>
- Słownik terminologiczny informacji naukowej, Wrocław 1979

Dziękuję za uwagę

katarzyna.materska@gmail.com